

302. Van Dale, de letter G (5)

1. Het gorisme is genoemd naar Al Gore. De gortenteller at gortebrij. Vroeger had je nog GOS-staten. Het gossypol veroorzaakt onvruchtbaarheid. Schrijf je 'gotiek' met of zonder h? Een gothic novel is een griezelroman. Bij de götterdämmerung gaat een bepaalde cultuur ten onder. Een gotspieuze gotspe is wel erg dubbelop. Het goud op snee boek stond in de vitrine. De fysalis is de goudbes. In de boekbinderij bestaat goudepsel uit tipjes goud op een gekleurde snee. De elpee (lp) was een gouwe ouwe. Het goudessaai is een onderzoek of proef ter bepaling van het goudgehalte. Aan een van de goudkusten heeft hij goudgeld verdiend.

2. Mijn goudoom houd ik wel in ere. De eschsoltzia is de goudpapaver. Het goudpurper is het purper van Cassius. Goudsteen (het en de) is chrysoliet. Een gouffre (Jaarboek 2009) is een ondergrondse kalksteenkoepel. In de tuin stond een goudenregen en een blauwewegen. Hij was een goudhaantje bij het zoeken naar goudgulden. Goudron wordt vervaardigd uit gezuiverd asfalt van Trinidad. Goulardwater (eau de goulard) is een verkoelend en opdrogend heelmiddel. Een goulashkroket is gevuld met een soort hachee. De gourde is de munteenheid van Haïti.

3. Gouteren is proeven, het goûter is het vieruurtje. A (À) son goût is naar zijn smaak, goût de contradiction is dwarsdrijverij. Een goutte militaire is een druiper. A go(u)verno (per governo, tot uw governo - een term uit de koophandel) betekent 'teneinde u daarnaar te richten'. Het Derde Rijk was onderverdeeld in gouwen. Algauw zagen we de gele gouw; die vloog boven de stinkende gouwe. Hij nam even de gouwenaar uit zijn mond om 'gouwe-dozen-met-blikken-randen' te uiten. Het gps is het global positioning system, de gps is een gps-toestel. Een logaritmetafel was handig voor berekeningen. Summa cum laude was de hoogste graad.

4. De graaitaks (Jaarboek 2008) is de kleptocratentaks. Zie voor de heilige graal Van Dale. Een jonge dubbele graanjenever is een dubbelgebeide jenever. Hij was nu wel een graadje magerder, graatmager bijna. Grâce à Dieu, hij leefde nog. Het gracieuze meisje was een graculus inter musas (kraai onder de muzen), maar haar graciele voorkomen hield er een gracious living opna. Een graculus inter musas is een kraai onder de muizen. Een graecus kent het Grieks op zijn duimpje. Je kunt zwijgen als het graf of iemand het graf in prijzen. Een grafheuvel is een tumulus. Er zijn heel wat uitdrukkingen die op -grafie eindigen: etnografie (beschrijvende volkenkunde), myelografie (röntgenonderzoek van het ruggenmerg), otografie (beschrijving van het oor), sigillografie (zegelkunde), kymografie (het registreren van drukveranderingen binnen de aderen), brachygrafie (snelschrijfkunst met verkortingen), cystografie (röntgenonderzoek van de blaas en de urinewegen), kakografie (geschrift waarin vele en grove taal- en stijlfouten voorkomen) en xylografie (houtsnijkunst).

5. Een grafzuil is een stèle. Een grahambrood is zonder gisting bereid. De grain de lin is de vlasbloem. De gramineae (gramineeën) zijn de graanachtige planten. Een grammfoon is een platenspeler (pick-up). Zie voor grampie(s) Van Dale. Een granaatfougas is een open granaatmijn, met een granaathouwitser vuur je granaten af en een granaatkartets is een s(c)hrapnel. Een shredder is een papiervernietiger. Grana padano is Italiaanse kaas. Groot zijn een grand battement (bij ballet), een grand café, grand cru, een grand dessert, een grande amoureuse (leeft geheel voor de liefde), de Grande Armée, de grande bouffe (schranspartij), grand égard (spagaat), grande (aanzienlijke) dame, grande nation en grande passion.

6. De grandezza is de waardigheid. Een grand foulard leg je over een stoel of bank (dat kun je er niet onder steken...). Grandguignolesk is luguber. Een grand hôtel is een groot, statig hotel. Bij een grand slam kun je een grandslamtitel winnen, bij een grand prix een grand-prixtitel. Het is naast grandioze grandiositeit (Jaarboek 2009) te veel om op te noemen: grand merci, grand old lady, grand opéra, grand-plié, grand seigneur, grand siècle, grand tour en grand motet (Jaarboek 2008).

7. Granité is ijs dat tijdens het opstijven niet wordt geroerd. Met de granny wordt de grannysmithappel aangeduid. Een granulocyt is een witte bloedcel met korrels in het cytoplasma. Grappa is marc. Een gourmandise is een lekkernij. Wat is het verschil tussen graffiti en (s)graffito? Een granadilla is een passievrucht. Spaans gras is de hanenpoot. De graslathyrus is een wilde soort. De lange slungel was een gratenpakhuis. Omdat koeien grasetende dieren zijn, moet je in het weiland niet grasmaaien, geen gras maaien dus. Thalia was een gezellin van Venus en dus een van de drie gratiën. Hij was koning bij de gratie Gods.

8. De gratin dauphinois is een gegratineerde schotel van aardappelen, melk en kaas. Een gratis dictum is een blote bewering. Hij deed een gratuite bewering over de schrijfwijze van 'gratuïteit'. Een graue Eminenz (grijze eminentie; meervoud: graue Eminenzen) is een éminence grise (meervoud: éminences grises). Met een grauw en een snauw liep hij door het grauwoene bos. Een grisaille is een grauwschildering. Met deze Graveerstift kun je niet graveren. Een burijn is een graveerijzer. De graves is een bekende bordeauxwijn uit het gelijknamige gebied. De ziekte van Graves wordt ook ziekte van Basedow genoemd.

9. Bij kanker van de niercel heb je een grawitztumor. Grax blijft over bij de bereiding van traan uit walvissen. De Amerikaanse natie is een great meltingpot of nations. De Grebbelinie is een fortelinie tussen Spakenburg en de Grebbe. De green shoe geldt de emittent (eigenlijk: het bedrijf), de greenshoeoptie de koper van de aandelen. Grège is ruwe zijde, greige is grijsachtig beige.. De gregoriaanse kalender werd in 1582 ingevoerd. In de greidhoek vind je alleen grasland. Waarom stort een hoofdaannemer bedragen op een g-rekening? Gremzelisj is een bepaald pesachgebak. De grenache levert blauwe en witte wijndruiven op.

10. Amerikaans grenen heet ook wel pitchpine. De rijksgrenzen zijn duidelijk te herkennen. Buckystralen liggen tussen gewone röntgenstralen en ultraviolet licht in. Een grex venalium is een kudde huurlingen. De planken lagen grieks en dwars door elkaar. Waarin verschillen de Griekse en de juliaanse kalender? De auteur van het beste kinderboek krijgt jaarlijks de Gouden Griffel. Een grigri is een amulet. De gras- is geen familie van de gravelbijter. Graskarsoeten zijn gewestelijk madeliefjes. Een greyhound is een grote hazewind. Men kende de grijsaard als grijnzaard (knorrepot). Een griffon is een ruigharige staande jachthond. Ben jij nu de bob?

11. De putsch had plaatsgegrepen. Een litotes voor 'er is wel een grijpstuivertje aan te verdienen' is 'heel wat'. De GSD is de gemeentelijke Sociale Dienst en een gsg is een gemeentelijke scholengemeenschap. Een gsm'etje (om te gsm'en) is een mobiele telefoon en het gsm is global system for mobile communications, een internationale standaard. Met een gsm-elleboog (Jaarboek 2010) lijd je aan het cubitaletunnelsyndroom. De benaming gsr-kit komt van gunshot residue. Grikwa's behoren tot een mengras van blanke mannen en Hottentotse vrouwen. Met een grill maak je grillades, een grille zit voor op een auto. Met een grime ga je het toneel op, de grime is een van oorsprong Britse stijl in de popmuziek die beïnvloed is door onder andere hiphop, drum-'n-bass (jungle), 2step (twestep, stepdans) en reggae.

12. Na het grinden (grinten) lag er een mooi grindbed. Een grisaille is een grauwschildering. Gris de lin is lila-achtig blauw. Een gris-perle japon is parelgrijs. Het grisou is mijngas. De grivn(y)a is de munteenheid van Oekraïne. Hij verdiende grosso modo drie ton. Op grizzlyberen wordt nog geen grm (gemodificeerde radicale mastectomie, het wegnemen van borst- en okselklieren) toegepast. Soma(to)tropine (somatotrofine) is een lichaamseigen groeihormoon.

Rein Leentfaar